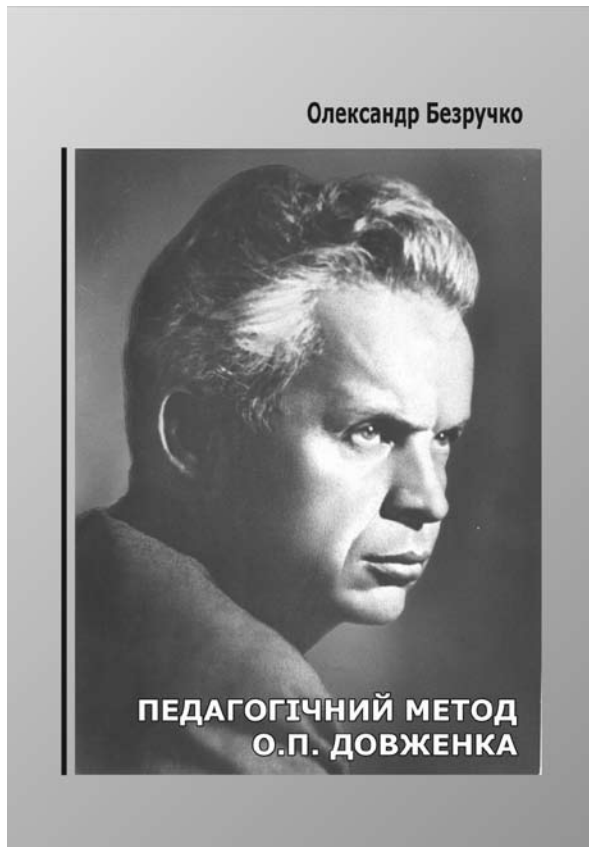

БЕЗРУЧКО О. В. ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕТОД О. П. ДОВЖЕНКА

Сергій Горевалов

**ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕТОД О. П. ДОВЖЕНКА:
НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК. –
ВІННИЦЯ: ГЛОБУС-ПРЕСС, 2008. – 208 С.**

Минулого року в Україні презентовано дві книги про О. П. Довженка – керівника відділу кіномистецтва і телебачення Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського Національної академії наук (НАН) України С. В. Тримбача «Олександр Довженко: Загибель богів. Ідентифікація автора в національному часопросторі» та кандидата мистецтвознавства О. В. Безручка «Педагогічний метод О. П. Довженка». Приємно відзначити, що, незважаючи на роботу авторів в одній комісії з повернення архівної спадщини Олександра Довженка, ці книги різні за стилем

подачі матеріалу, містять різномірні авторські коментарі, фотографії тощо.

Книга О. Безручка була рекомендована Міністерством культури і туризму України для використання в навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів культури та мистецтв III–IV рівнів акредитації.

Значну частину накладу цього навчального посібника розіслано по творчих і педагогічних інститутах України, а також у Всеросійський (колишній Всесоюзний) державний інститут кінематографії (ВДІК), в якому після залишення України через Сталінську опалу за «Україну в огні», О. П. Довженко викладав.

Під час роботи в рамках українсько-російської міждержавної комісії з питань архівної спадщини О. Довженка при Кабінеті Міністрів України (проект «Повість полум'яних років Олександра Довженка») О. В. Безручко опрацював частину архіву, зустрівся з учнями режисерської майстерні Олександра Довженка Р. П. Сергієнком, Д. С. Фірсовою-Микошею, О. І. Косачовим та ін. У книзі використано недруковані раніше фотографії з приватних архівів студентів О. Довженка: Д. Фірсова та О. Іоселіані на вступних іспитах; перша фотографія Довженкового курсу у 207 аудиторії ВДІКу; О. Іоселіані, В. Туров і В. Смагін на військових зборах; М. Вінграновський, О. Косачов, В. Туров та І. Поволоцька на перших зйомках тощо.

Потрібно відзначити, що книга О. Безручка містить унікальні фотографії та фотокопії документів з приватних і державних архівів, багато з яких публікуються вперше: фотокопії довідки Ю. Єкельчика про викладання «операторської майстерності» в Київському державному інституті кінематографії (КДІК), диплому П. Вершигори про закінчення Режисерської Академії при ВДІКу, об'яви про прийом до Одеського державного технікуму кінематографії (ОДТК), фотографії першого, другого та третього виконавців ролі «Щорса», студент-

ських фотографій О. Муратова й К. Муратової (Короткової) та, певна річ, фотографії самого О. П. Довженка.

Книга О. В. Безручка складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку рекомендованої літератури. У першому розділі «Становлення Довженка-педагога» простежено процес формування педагогічних зацікавлень Довженка з кінця 20-х р. до середини 30-х років ХХ сторіччя. Для аналізу цього періоду обрано своєрідний метод реконструкції: оскільки стенограми лекцій 30-х р. маже не збереглися, увесь комплекс мемуарної спадщини, як-от спогади студентів КДІКу (Т. Левчука, Г. Григор'єва та ін. про вступні іспити до КДІКу, особливості тогочасного навчання кінорежисерів, першу лекцію О. П. Довженка в кіноінституті, роботу на знімальному майданчику «Івана»), досліджено в контексті тогочасних виступів і статей О. П. Довженка.

У другому розділі «Авторський педагогічний метод Довженка: режисерська лабораторія при Київській кінофабриці» на широкому фактичному матеріалі простежено передумови появи, особливості функціонування та причини припинення найцікавішого педагогічного експерименту О. П. Довженка – режисерської лабораторії (РЛККФ). Увага акцентується на віднайдені автором в архівах виступі О. Довженка на Київській кінофабриці. У ньому митець доклад-

но розповідав про умови появи режисерської лабораторії, про вступні іспити, перший рік навчання, називав імена учнів і характеризував декого з них.

У третьому розділі «Реалізація творчих ідей Довженка в педагогічній практиці» на основі чисельних і різноманітних джерел реконструйовано декілька маловідомих педагогічних експериментів Олександра Довженка: довоєнна Школа кіноакторів при Київській кіностудії (ШКККС); післявоєнний етап педагогічної діяльності з т. зв. «індивідуальними» учнями – Ю. Тимошенком, В. Денисенком та ін. Крім того, проаналізовано останній період педагогічного шляху О. П. Довженка, який лише наприкінці життя отримав можливість навчати кінорежисерів у ВДІКу. Вдіківський період подано як розвиток творчих ідей О. Довженка, набутих у попередній педагогічній практиці, зокрема КДІКу та РЛККФ. Окрему увагу приділено принципівим змінам форм виховання, що відбулися після залишення О. П. Довженком України.

Здавалося, що про Олександра Довженка вже все відомо, проте авторові вдалося довести протилежне. Маємо сподівання на нові книги про славетного українського кінорежисера, сценариста і, як з'ясувалося після виходу книги О. В. Безручка «Педагогічний метод О. П. Довженка», кінопедагога Олександра Петровича Довженка.